

เทียวหมู่บ้านอีสาน จิม ทอมป์สัน ฟาร์ม

ทามกลางท้องทุ่งเขียวจี ต้นข้าวออกรวง
ปลิวไสว บริเวณเชิงเขาพญาปราบ
อ.ปรางค์ชัย จ.นครราชสีมา อันเป็นที่ตั้งของ
“จิม ทอมป์สัน ฟาร์ม”

นอกจากความงามแห่งธรรมชาติ ผลิตผล
ทางการเกษตร และแหล่งปลูกหมอนเลี้ยงไหม
ขึ้นชื่อแล้ว พื้นที่แห่งนี้ยังรวบรวม “หมู่บ้าน
อีสาน” และ “สถาปัตยกรรมไทยอีสาน

โบราณ” ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ความเป็นมา และร่วมตามรอยรากเหง้า
ความคิดในการผสมผสานธรรมชาติและภูมิสถาปัตยกรรมที่หาชมได้ยากในเมืองไทย

เมื่อเร็วๆ นี้ นางชุตินา คำสุวรรณ ผู้จัดการฝ่ายประชาสัมพันธ์ จิม
ทอมป์สัน และ อาจารย์พหลไชย เปรมใจ สถาปนิกหมู่บ้านอีสาน จิม
ทอมป์สัน ฟาร์ม ร่วมกับ กรรมการสถาปนิกอีสาน จัดเสวนา

“สถาปัตยกรรมพื้นบ้าน อีสานพื้นถิ่น”
มีผู้เชี่ยวชาญหลายท่านมาร่วมแลกเปลี่ยน
มุมมองเกี่ยวกับที่มาของ
“หมู่บ้านอีสาน” และ “เอือน” ในรูป
แบบต่างๆ ศาสนาการ ตลอดจนมุมมอง
ด้านสังคมและวัฒนธรรมเกี่ยวกับความ
เชื่อ ที่มีผลต่อการกำหนดรูปแบบของ
สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นอีสาน ให้นักเรียนรู้
หลังได้เรียนรู้ และร่วมอนุรักษ์มรดก
วัฒนธรรมล้ำค่ามิให้สูญหาย

รศ.กาญจนา ต้นสุวรรณรัตน์

รศ.กาญจนา ต้นสุวรรณรัตน์

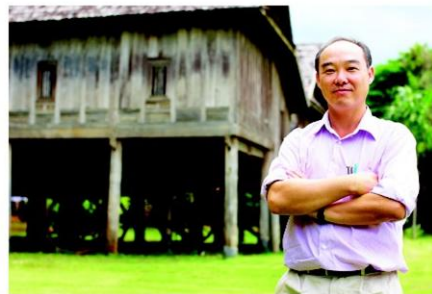
อาจารย์ประจำคณะสถาปัตยกรรม มหา
วิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน กล่าวถึง “เอือนโคราช” หรือ เรือน
โคราช ว่ามีลักษณะเด่น คือเป็นเรือนไม้ชั้นเดียว ยกพื้นสูง ใต้ถุนโล่ง
หลังคาจั่วทรงสูง เสาและคานเป็นเสากลม เน้นความเรียบง่าย

องค์ประกอบของเรือนแต่ละชิ้นถอดประกอบได้ โดยใช้ลิ่ม สลัก เคียว
รายละเอียดอื่นๆ แตกต่างกันตามความประณีตของช่าง แต่สิ่งที่เป็นเอก
ลักษณะคือ “ฝาปรือกรูซงดำ” แสดงถึงความชาญฉลาดในการนำ “ต้นปรือ”
มาประกอบเป็นฝาเรือนทนทานนานนับร้อยปี

รศ.กาญจนา อธิบายว่า เอือนโคราช สะท้อนวิถีชีวิตของสังคมเกษตรที่

เอือนนางเฒ่า

ศต.ทรงยศ วีระทวีมาศ

ลิมอีสานกลางน้ำ

ทำนา ทำไร่ ทำสวน และบ่งบอกอาชีพของเจ้าของเรือน เพียงแค่สังเกตจากใต้ถุนเรือนที่จะมีข้าวของวางอยู่แตกต่างกัน อาทิ กี๋ทอผ้า กี๋ทอเสื่อ อุปกรณ์ปั้นหม้อ มีดจักตอก และจอบเสียม ถือเป็นารออกแบบที่ผสานรวมกับวิถีทางสังคมได้เป็นอย่างดี

ขณะที่ ผศ.ทรงยศ วีระทวีมาศ คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ให้ความรู้เกี่ยวกับ "เรือนอีสาน" ว่า เป็นภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเฉพาะกลุ่มไท-ลาว ประกอบด้วย ผู้ไท หรืออุไทย โย้ย ย้อ แสก กะเลิง และโล้ เป็นต้น ที่อพยพมาตั้งหลักแหล่งภาคอีสานของไทย

โดยลักษณะเรือนมีทั้ง "เรือนแฝด" หรือ "เรือนจั่วคู่" ประกอบด้วย เรือนใหญ่และเรือนโง่ง เน้นการใช้พื้นที่โล่งใต้หลังคา บริเวณที่เชื่อมต่อกัน ถือเป็นเรือนที่เก่าแก่ที่สุด

"เรือนจั่วเดี่ยว" หรือ "เรือนเกย" พบมากที่สุด เป็นเรือน 3 เสา มีจั่วเดี่ยว กลุ่มส่วนเรือนใหญ่ ด้านหน้าเรือนต่อระเบียงออกมา มีหลังคาต่อลาดจากจั่วเรือนใหญ่ ถัดจากระเบียงเป็นชานแคดต่อกับชานน้ำที่เชื่อมต่อกับครัวไฟ

รูปแบบมีทั้ง "เรือนทั่วไป" มี 3 ห้อง ต่อเกยออกมา 2 ห้อง "เรือนหย้า" มี 2 ห้อง ครัวที่เจ้าของเพิ่งแต่งงาน และ "กระต๊อบ ทุบ หรือทุบต่อเล่า" เป็นเรือนชั่วคราว ปลูกสร้างขึ้นกรณีที่ครอบครัวเรือเดิม หรือเป็นที่อาศัยผู้อพยพมาจากที่อื่น เป็นต้น

ส่วน ดร.ตึก แสนบุญ อาจารย์คณะศิลปะประยุกต์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี อธิบายว่า คือ อาคารที่ใช้ในการศาสนา เช่น "สิม" หรือโบสถ์ และ "หอแจก" หรือศาลาการเปรียญ การออกแบบศาสนาคารในภาคอีสาน จะสะท้อนคติความเชื่อการเคารพในศาสนา แผงด้วยวิถีของคนอีสาน จึงเน้นความเรียบง่าย พอเหมาะ พอดี ดูพองาม อ่อนน้อมถ่อมตนต่อ

เรือนนางเอี้ยง

บริบททางสังคมและสิ่งแวดล้อม แต่ยังคงความสนุกสนานที่ถ่ายทอดผ่านรูปปั้นและภาพวาด

ด้าน ผศ.สมชาย นิลอาธิ อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ร่วมแลกเปลี่ยนว่า การสร้างเรือน หรือสถาปัตยกรรมต่างๆ ของชาวอีสาน บ่งบอกความสัมพันธ์ด้านต่างๆ

อาทิ "ความสัมพันธ์ทางสังคม" ครอบครัวยุติธรรมและครอบครัวรวม จะสร้างที่อยู่อาศัยตอบสนองความต้องการแตกต่างกัน "ความสัมพันธ์ทางความเชื่อ" การสร้างเรือนมีข้อห้ามต่างๆ ตั้งแต่การเลือกไม้จนถึงโครงสร้างหลักของเรือน ความเชื่อในการหาฤกษ์ยามซึ่งต้องกำหนดเดือนและวันที่เหมาะสม

เรือนนางอ้อยใจ

เครื่องใช้ต่างๆ ภายในเรือน

เรือนนางแดงอ่อน

เรือนภูไท

แม้กระทั่งการหาพื้นที่ปลูกเรือน ก็ต้องหลีกเลี่ยงการปลูกคร่อมโพน คร่อมน้ำ คร่อมตุก หรือคร่อมทางผีเทียว ซึ่งชาวอีสานเชื่อว่าจะนำสิ่งอัปมงคลมาให้ รวมถึง “ความเชื่อในการอยู่อาศัย” เช่น ห้องเปิง (ห้องพระ) จะห้ามลูกเขย หรือลูกสะใภ้ขึ้นไปเด็ดขาด และห้ามตีลูกหลานหน้าห้องเปิง ความเชื่อเหล่านี้มีไว้เพื่อควบคุมพฤติกรรมของคนที่อยู่ร่วมกัน ให้รู้จักสิ่งควรไม่ควร จะมีผลต่อการทำมาหากินของครอบครัว และแสดงออกถึงความขำเกรงต่อกัน เป็นต้น

ดร.ติก แสนบุญ

ผศ.สมชาย นิลอาธิ

สำหรับหมู่บ้านอีสาน ในจิม ทอมป์สัน ฟาร์ม เริ่มก่อสร้างปี พ.ศ.2550 จุดมุ่งหมาย คือต้องการรวบรวมสถาปัตยกรรมอีสานที่หาได้ยาก ให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ เกิดสำนึกในคุณค่าของประเพณี และวัฒนธรรมอันเก่าแก่ดั้งเดิม ปัจจุบัน จิม ทอมป์สัน ฟาร์ม มีเรือนอีสาน และเรือนโคราช รวม 14 หลัง ศาสนาคารอีก 2 หลัง รวมถึงสิ่งปลูกสร้างอื่นๆ บนพื้นที่กว่า 50 ไร่

เพื่อให้เห็นกับตา หลังจบเสวนาในวันนั้น ยังมีกิจกรรมนำชม “หมู่บ้านอีสาน ณ จิม ทอมป์สัน ฟาร์ม” เริ่มด้วยกลุ่มเรือนโคราช ประกอบด้วย

“เอือนนางผะ” อายุเก่าแก่กว่า 200 ปี “เอือนนางเอ้อย” โคดเค้นด้วยเสวียน หรือแกะ ซึ่งเป็นช่างทำจากไม้ไผ่สาน “เอือนนางแดงอ่อน” มีจุดเค้น คือฝาปรือที่ลงสภาพสมบูรณ์มากที่สุด

เอือนเครื่องผูก

ส่วนกลุ่มเรือนอีสานมี “เอือนภูไท” สะท้อนภูมิปัญญาในการใช้วัสดุ และแบ่งพื้นที่ใช้สอยอย่างงดงาม “เอือนเครื่องผูก” โคดเค้นด้วยหลังคามุงแฝก และใช้เวลาก่อสร้างเพียง 3 วัน รวมถึงศาสนาคารอีสาน อย่าง “หอแจก” สร้างด้วยไม้ทั้งหลัง ไฮไลต์สำคัญอยู่ที่ “สิมอีสานกลางน้ำ” สร้างจากไม้ทั้งหลัง และหาชมได้ยากยิ่ง

มีโอกาสไม่ควรพลาดแวะไปชม สนุกและได้ความรู้